

ОСОБЕНО МНЕНИЕ

на съдията Румен Янков по к.д. № 7/2001 г.

Особеното мнение се отнася до чл. 3, ал. 3, чл. 6г от Закона за достъп до документите на бившата Държавна сигурност и бившето разузнавателно управление на Генералния щаб /ЗДДБДСРУГЩ/ /ДВ, бр. 63/97 г., изм. бр. 69/99 г. и бр. 24/2001 г./, както и че не е предвидено право на защита в закона.

По чл. 3, ал. 3 от ЗДДБДРУГЩ:

В чл. 3, ал. 2, т. 2 е посочено, че не са щатни или не щатни сътрудници определена категория лица, разкриването на конкретни данни или информация, за които ще увреди конкретен интерес от значение за националната сигурност на страната или ще застраши живота и личната свобода на физическо лице.

В следващата ал. 3 на чл. 3 е предвидена възможност имената на описаните в ал. 2 на същия текст лица, да бъдат огласени независимо от посочените в нея условия, ако са регистрирани като кандидати в избори за президент и вицепрезидент, за народни представители или за общински съветници и кметове. Или кандидатирането на сътрудниците за участие в изборите не е контрамотив, за това, че могат да бъдат засегнати чужди интереси .

Така формулирана разпоредбата противоречи на чл. 28 от Конституцията – “Всеки има право на живот”. Правото на живот е от категорията на неотменимите права. Ограничения са недопустими по какъвто и да е повод.

Налице е противоречие и с чл. 30 от Конституцията – “Всеки има право на лична свобода и неприкосновеност”. Правото на лична свобода и неприкосновеност може да бъде ограничавано при условия и ред определени със закон. Очевидно е, че според текста съществува

възможност определено трето лице да бъде лишено от свобода, без да са налице предпоставките за това.

Съществува противоречие и с чл.41 от Конституцията – “Всеки има право да търси , получава и разпространява информация...”

По отношение на хипотезата “конкретен интерес от значение за националната сигурност” трябва да се има в предвид, че законодателят в чл.3, ал.3 е счел за приемливо да пожертва сигурността в интерес на информацията на обществото в хода на изборния процес. Но съдържанието на разпоредбата на чл. 41 от Конституцията е в противен смисъл - че правото на информация трябва да бъде ограничено, за да не бъде засегната националната сигурност.

Противоречие на чл. 6г от ЗДБДСРУГЩ с чл. 4, ал.1 от Конституцията:

Член 6г от закона предвижда възможност, лицата, чиито имена са включени в доклада по чл. 3, ал. 1, т. 3 в противоречие със закона да предявят срещу комисията по чл. 4, ал.1 иск за обезщетение по реда на Закона за отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани /ЗОДВПГ/.

От своя страна член 1 от ЗОДВПГ сочи , че държавата отговаря за вредите на засегнатите физически лица от незаконни актове, действия или бездействия на нейни органи и на длъжностни лица при или по повод на изпълнение на административна дейност. Отговорността може да бъде потърсена, но само след отмяната на актовете по съответния ред. А както бе казано, по отношение на актът на комисията по чл.4, ал.1 не е предвидена процедура, чрез която да се постигне неговата отмяна. От тази гледна точка ще е налице процесуално препятствие за търсене на обезщетение пред съда. Действително текстът на закона предвижда в два случая, че е допустим пряк иск - ако трябва да се отменят незаконни действия или

бездействия, или актът на администрацията е нищожен. Докладът на комисията, който евентуално засяга права и интереси не може да бъде квалифициран като действие, /законът има предвид не правно, а фактическо действие/, чиято незаконосъобразност да бъде предявена пряко пред съдилищата. Рядък е случая на нищожен административен акт, който пряко да бъде преценяван от съда. Но дори това да е осъществима хипотезата, тя ще се отнася за нищожен брой случаи.

Наред с това, законът с чл. 8 от ЗОДВПГ изключва общото право на защита по Закона за задълженията и договорите, когато отговорността трябва да бъде понесена от държавата.

От горното се вижда, че разпоредбите в двата закона съдържат противоречиви разпоредби и не регулират безпроблемно обществените отношения. Подобен род норми не могат да бъдат атрибут на правовата държава.

Нарушено е правото на защита предвидено в чл. 56 и чл. 120, ал. 2 от Конституцията.

Като начало трябва да бъде отбелязано, че правото на защита срещу честта, достойнството и доброто име на гражданите посочено в чл.32, ал.1 от Конституцията е превантивно. Това ще рече, че на определения като щатен или нещатен сътрудник трябва да бъде дадена възможност изначално да оспори констатациите на комисията по чл.4, ал. 1 от закона .

Схемата за разкриване на сътрудничеството по закона за краткост може да бъде обобщена: на базата на данните от ръководителите на посочените в чл. 4д ведомства, комисията по чл. 4, ал. 1 представя на комисията по чл. 4г, ал. 1 установените за всяко от визираните лица данни по чл. 5, ал. 2 или 3, а за случаите по чл. 4д, ал. 3, т. 2 и предложение за разкриване името на лицето. То е последвано от решение на комисията по чл. 4, ал. 2 за разкриване на името на щатния

или не щатен сътрудник, но без негово участие и в двете фази на проверката. Наистина предвидено е едно изключение по чл. 5, ал. 3, т. 6 спрямо нещатните сътрудници, за които уличаващите се данни са неубедителни, да бъдат поканени, но само доколкото са съгласни, да подпишат декларация, че са сътрудничили и да дадат писмени обяснения.

Вижда се, че в процедурата не е предвидено участие на засегнатото лице, а доколкото е предвидено, то не е да се защити, а да направи евентуално обслужващо идеята на закона самопризнание.

Правото на защита по чл. 56 от Конституцията е дефинирано многократно – наличието на ясна и опростена процедура, в която засегнатите да изложат фактически и правни доводи. Наред с него правото на защита по чл. 120, ал. 2 от Конституцията, като част от общото право на защита по чл. 56, също е основно конституционно право. Ако се приеме, че актът на комисията по чл. 4г засяга и права и интереси на определените като щатни или нещатни сътрудници, противоконституционен е фактът, че не е предвидена каквато и да е защита още повече, че няма и визирана забрана в закон. Нещо повече, не само не е предвидена защита, но е отказано е каквото и да е участие и в производството по издаването на акта. В случая не могат да бъдат изтъкнати каквито и да е съображения за национална сигурност, засягане на чужди права и интереси от по-висш порядък, които да налагат ограничаването на правото на защита. Препратката в решението по настоящото дело към разпоредбата на чл. 7 от Конституцията е неубедителен аргумент, тъй като се възпроизвежда основно начало, а не конкретен път за защита.

М / л

Съдия:

В / В /